

آرزوهای شغلی از رؤیا تا واقعیت

«بسط، تفسیر و کاربرد نظریه‌ی گاتفردسون»

دکتر فاصمه سمی

استادیار دانشگاه اصفهان

۱۳۹۶

سرشناسه	: سمیعی، فاطمه، ۱۳۵۱ -
عنوان و نام پدیدآور:	: آرزو های شغلی از رویا تا واقعیت: بسط، تفسیر و کاربرد نظریه ی گانفردسون/ فاطمه سمیعی.
مشخصات نشر	: اصفهان: دانشگاه اصفهان، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۲۳۵ص.
فروست	: انتشارات دانشگاه اصفهان؛ ۶۸۱.
شابک	: 978-600-110-146-5
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۹۷
موضوع	: علاقه های شغلی
موضوع	: Vocational interests
شناسه افزوده	: دانشگاه اصفهان
شناسه افزوده	: University of Isfahan
شناسه افزوده	: دانشگاه اصفهان
رده بندی کنگره	: HF۵۳۸۱/۲ و ۳۹۱
رده بندی دیویی	: ۶۷/۹۴
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۰۰۶۰۷۵



انتشارات دانشگاه اصفهان

عنوان کتاب: آرزو های شغلی از رویا تا واقعیت: بسط، تفسیر و کاربرد نظریه ی گانفردسون
تألیف: فاطمه سمیعی
ناشر: دانشگاه اصفهان
نوبت چاپ: چاپ اول - زمستان ۱۳۹۶
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
چاپ و صحافی: چاپخانه دانشگاه اصفهان
قیمت: ۱۲۰/۰۰۰ ریال
کپی حقوق نشر برای ناشر محفوظ است

مراکز فروش کتاب:

اصفهان: میدان آزادی - خیابان دانشگاه - فروشگاه کتاب دانشگاه اصفهان

تلفن: ۳۷۹۳۲۱۷۷ - ۰۳۱
پست الکترونیکی: Press@ui.ac.ir

تهران: میدان انقلاب - خیابان شهید لبافی نژاد - بین ۱۲ فروردین و اردیبهشت - پلاک ۲۳۸
مؤسسه کتابیران، مرکز پخش کتاب های دانشگاهی - تلفن: ۶۶۴۹۴۴۰۹ - ۶۶۴۱۱۱۷۳ - ۰۲۱

فهرست مطالب

پیشگفتار	۵
فصل اول: مفاهیم و بیکرده	۱
مقدمه	۱
آرزو چیست؟ آرزوهای شغلی کدامند؟	۵
رشد و تحول آرزوهای شغلی	۸
چرا آرزوهای شغلی مهم‌اند؟	۱۱
فصل دوم: عوامل و موانع مرتبط با آرزوهای شغلی	۲۱
مقدمه	۲۱
عوامل فردی مؤثر بر آرزوهای شغلی	۲۲
خودپنداره	۲۲
مزاج	۲۴
منبع کنترل	۲۶
عزت نفس	۲۷
رغبت	۲۷
شخصیت	۲۸
توانایی‌های شناختی و هوش	۲۹
خودکارآمدی	۳۰
پیشرفت تحصیلی	۳۲
جنسیت	۳۳
مقطع تحصیلی	۴۰
عوامل خانوادگی مؤثر بر آرزوهای شغلی	۴۱
رضایت از شغل	۴۱
تأثیر و نقش آرزوهای والدین	۴۲
عوامل اجتماعی مؤثر بر آرزوهای شغلی	۴۷
مدرسه	۴۷

۴۹.....	محیط زندگی.....
۵۰.....	رسانه.....
۵۱.....	فرهنگ و معنویت.....
۵۳.....	وضعیت اقتصادی-اجتماعی.....
۵۴.....	دوستان و همسالان.....
۵۶.....	موانع مؤثر بر آرزوهای شغلی.....

فصل سوم: مبانی نظری و آرزوهای شغلی..... ۶۱

۶۱.....	مقدمه.....
۶۱.....	نظریه‌ی آرزوهای شغلی لیندا اس گانفردسون.....
۶۲.....	مفاهیم اصلی نظریه.....
۶۲.....	خودپندار.....
۶۳.....	تصورات قالبی در ارتباط با مشاغل.....
۶۶.....	نقشه‌ی شناختی مشاغل.....
۷۰.....	حیطه‌های کاری هالند.....
۷۲.....	رشد شناختی.....
۸۶.....	آشنایی با مشاغل و نقشه‌ی شناختی.....
۸۸.....	همخوانی تناسب فرد-محیط.....
۸۹.....	خودآفرینی.....
۹۰.....	فضای اجتماعی.....
۹۴.....	فرایند محدودسازی یا رشد آرزوهای شغلی.....
۹۵.....	مراحل محدودسازی یا رشد آرزوهای شغلی.....
۱۰۳.....	اصول محدودسازی آرزوهای شغلی.....
۱۰۷.....	سازش رسیدن به یک شغل بر اساس آرزوهای شغلی.....
۱۱۳.....	اصول قابلیت دستیابی به مشاغل.....
۱۲۱.....	اصول سازش.....
۱۲۵.....	تفاوت‌های گروهی.....
۱۲۹.....	آرزوها و تصمیم‌گیری مسیر شغلی.....

فصل چهارم: سیر تحول آرزوهای شغلی..... ۱۳۳

۱۳۳.....	مقدمه.....
۱۳۳.....	چیستی تحول.....
۱۳۴.....	سیر تحول آرزوهای شغلی کودکان پیش‌دستانی.....
۱۳۷.....	سیر تحول آرزوهای شغلی کودکان دبستانی.....
۱۴۳.....	سیر تحول آرزوهای شغلی نوجوانان دوره‌ی اول متوسطه.....
۱۴۵.....	سیر تحول آرزوهای شغلی نوجوانان دوره‌ی دوم متوسطه.....

۱۴۷.....	سیر تحول آرزوهای شغلی از کودکی تا نوجوانی
۱۵۳.....	فصل پنجم: سنجش آرزوهای شغلی
۱۵۳.....	مقدمه
۱۵۳.....	سنجش کیفی
۱۵۸.....	معرفی ابزار سنجش در یک مطالعه کیفی
۱۶۹.....	فصل ششم: کاربرد نظریه آرزوهای شغلی
۱۶۹.....	مقدمه
۱۶۹.....	والدین و آرزوهای شغلی
۱۷۳.....	مدرسه و آرزوهای شغلی
۱۷۴.....	مقطع پیش دبستانی و دبستان برنام‌های از مدرسه تا کار
۱۷۸.....	مقطع متوسطه و برنام‌های از مدرسه تا کار
۱۸۳.....	نقش مشاوران مسیر شغلی در آرزوهای شغلی
۱۸۹.....	جمع‌بندی
۱۹۱.....	پیوست‌ها
۱۹۱.....	پیوست ۱
۱۹۲.....	پیوست ۲
۱۹۳.....	پیوست ۳
۱۹۵.....	پیوست ۴
۱۹۷.....	پیوست ۵
۱۹۷.....	منابع

پیشگفتار

«امل و آرزو روح است برای امت من و اگر آرزو نبود، مادر طفل خویش را شیر نمی‌داد تا فرزند را بیدی بود و باغبان نهالی نمی‌کاشت تا درخت تناوری شود.»^۱ این گفته‌ی گرانمایه‌ی پیامبر اکرم (ص) در مورد آرزوها، نشان می‌دهد که انگیزه و عامل حرکت در زندگی، داشتن آرزو و هدف است. زندگی سرشار از آرزوهایی است که فرد تلاش می‌کند به آنها دست یابد.

بزرگی نقل می‌کند زمانی که به مدرسه می‌رفتم همیشه با این پرسش روبه‌رو می‌شدم که وقتی بزرگ شدی می‌خواهی چه کاره شوی؟ و من در پاسخ می‌گفتم: می‌خواهم خوشحال باشم. آنها به من می‌گفتند که مفهوم پرسش را درست متوجه نشده‌ای و من به آنها می‌گفتم که این شما هستید که مفهوم زندگی را درک نکرده‌اید.

این نقل قول، حکایت کسانی است که همه‌ی متغیرهای زندگی را به سمت یک هدف معطوف داشته‌اند و آن رضایت از زندگی و شاد زیستن است. افراد که تحصیل، شغل و ازدواج را وسیله‌ای برای پیشرفت می‌دانند نه برای ماندن و درجا زدن. رضایت و نشاط کل مسیر زندگی را در بر می‌گیرد و نقطه‌ی عطف آن اشتغال است. اشتغالی که با آرزوها، آمال و خواسته‌های شاید دست‌نیافتنی، رؤیایی و ناممکن دوران کودکی و نوجوانی و حتی بزرگسالی آغاز می‌شود، اما وجود آنها با عنوان «آرزوهای شغلی» سازنده و جهت‌دهنده‌ی آینده‌ی فرد است.

آرزوی شغلی، هر نوع اشتغالی است که فرد دوست دارد آن را بدون محدودیت یا اجبار انجام دهد و انعکاس اهداف خاص مسیر زندگی، تحصیلی و شغلی او است. در دل آرزوهای

شغلی، تجربیات گذشته و موانع درک شده قرار دارند. شناخت آرزوهای شغلی به پربار کردن زندگی تحصیلی و شغلی کمک می‌کند. نگارنده با مطالعات عمده‌ای که بر روی آرزوهای شغلی انجام داد به موضوع علاقه‌مند شد و به دنبال آن پایان‌نامه‌ی دکتری خود را با عنوان «سیر تحول آرزوهای شغلی کودکان و نوجوانان در شهر اصفهان» به راهنمایی استادان محترم، دکتر محمدرضا عابدی و دکتر ایران باغبان انجام داد. از آن به بعد آرزوهای شغلی موضوع اصلی پژوهش‌های متعددی قرار گرفت که محل انتشار برخی از آنها در قسمت منابع ذکر شده است. بعد از انجام پژوهش‌های تکمیلی، ضرورت تألیف کتابی در این زمینه احساس شد. کتابی که در پی آن باشد تا با مرور جامع، عمیق و تا حدی کامل بر نظریه‌ی رشد مسیر شغلی گاتفردسون و بعد نظری آن، مفهوم آرزوهای شغلی را توضیح دهد و با تکیه بر پژوهش‌های نویسنده و دیگران، یاد آن را در جامعه‌ی ایران و در نظام آموزش و پرورش روشن نماید. در این کتاب نتایج حاصل از پایان‌نامه به‌خصوص قسمت مورد مطالعه با نمودار بیان شده است. همچنین در کتاب «آرزوهای شغلی از رؤیا تا واقعیت»، به ضرورت وجود آرزوها و نقش آنها در شکل‌گیری و حرکت در مسیر تحصیلی و شغلی، موانع تحقق آرزوها، عوامل گوناگون و مؤثر بر نوع آرزوها، تأثیر والدین، معلمان و اطرافیان در غنی نمودن آنها و پژوهش‌های مختلف انجام شده و کاربرد آن پرداخته شده است.

از آنجایی که دانش و اطلاعات جامعه و به دنبال آن پژوهش‌های انجام شده در ارتباط با نقش سازندگی آرزوهای شغلی بسیار کم است و آن را رؤیایی بیش نمی‌داند و باور ندارد که زیربنای آینده هستند، این کتاب واقعیت‌های مربوط به آرزوها، روانمایی می‌کند و می‌تواند به عنوان یک کتاب کمک‌درسی در دانشگاهها مورد استفاده قرار گیرد. استادان و دانشجویان مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری برای فهم بیشتر و کاربرد بیشتر گاتفردسون در جامعه‌ی ایران از آن بهره‌برداری کنند و نیز این کتاب با توجه به نگارش برای فضای کاربردی از مدرسه تا کار برای والدین، معلمان و مشاوران تحصیلی و شغلی در خصوص راهنمایی تحصیلی و شغلی در دوران تحصیل و پس از آن قابل استفاده است.

لازم به ذکر است جدول‌ها، نمودارها و کاریکاتورهای استفاده شده در کتاب با اجازه‌ی کتبی خانم لیندا اس. گاتفردسون بوده که در پیوست آمده است. همچنین با توجه به اینکه هر نوع تألیفی نواقص و کاستی‌هایی دارد، از تمام استادان، دانشجویان، والدین، معلمان، مشاوران، پژوهشگران خوانندگان و کاربران محترم خواهشمند است لطف نموده، سؤال، نظر، انتقاد و پیشنهاد خود را به

آدرس الکترونیکی زیر ارسال نمایند تا در تجدید چاپ بعدی با ذکر نام لحاظ گردد. در پایان بر خود لازم می‌بینم از زحمات ارزشمند دکتر محمدرضا عابدی و دکتر ایران باغبان تشکر نمایم که افق‌های جدیدی در ارتباط با آرزوهای شغلی برای من ایجاد کردند.

با سپاس - فاطمه سمیعی

استادیار گروه مشاوره دانشگاه اصفهان - آبان ۱۳۹۶

f.samiee@edu.ui.ac.ir

www.ketab.ir